

Temanotat

Aserbajdsjan: Situasjonen for regimekritiske journalister

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat Aserbajdsjan: Situasjonen for regimekritiske journalister

SUMMARY

Critical journalism faces difficult conditions in Azerbaijan and in practice it plays a modest role in the media. The regime is repressive and authoritarian, and various methods are used to control and suppress critical views and opinions. Significant points in this note concern the situation for the critical journalists, the opposition press, freedom of the media, where to draw the line between acceptable and non-acceptable critics and how the government responds to criticism regarded as unacceptable. Several journalists have been sentenced for defamation, while others have been sentenced for circumstances that have nothing to do with journalism – for example possession of drugs. Different sources claim that several of these cases may be fabricated. Digital media used within Azerbaijan which reach a large audience are completely controlled by the government. The opposition has its own small newspapers. In general there is a high degree of self-censorship in the country. Sensitive subjects include personal criticism of the president, his family and closest allies, his businesses, etc.

Finally we look closer into some concrete cases where journalists have been sentenced to prison terms in what many consider to be fabricated cases.

SAMMENDRAG

Den kritiske journalistikken har vanskelige kår i Aserbajdsjan, og det er da også relativt lite av dette. Regimet er repressivt og autoritært, og bruker en rekke ulike metoder for å kontrollere og undertrykke kritiske ytringer og meninger. Sentrale temaer i dette notatet er situasjonen for kritiske journalister, den opposisjonelle pressen, mediefriheten, hvor grensene går for hva som aksepteres av kritikk og hvordan myndighetene reagerer på kritikk som de finner uakseptabel. Flere journalister er blitt dømt for ærekrenkning, mens andre er blitt dømt for forhold som ikke har noe med journalistikk å gjøre, for eksempel besittelse av narkotika. Ulike kilder hevder at flere av disse sakene er fabrikkerte. Digitale medier i Aserbajdsjan som når et stort publikum er fullt ut kontrollert av myndighetene. Opposisjonen har sine egne små aviser. Generelt er det en høy grad av selvsensur i landet. Følsomme temaer som vanligvis ikke tolereres omtalt omfatter personlig kritikk av presidenten og hans nærmeste, hans forretningsvirksomhet, m.m.

Til slutt i notatet ser vi nærmere på flere konkrete tilfeller der journalister har blitt dømt til fengselsstraffer i saker som mange mener er fabrikkerte.

INNHold

1. Situasjonen generelt	5
1.1 Mediene og opposisjonen	6
2. Mediefrihet.....	8
2.1 Sensur og selvsensur	8
2.2 Ærekrenkning	9
2.3 Utenlandske medier og FM-båndet	10
2.4 Tillatelse til fotografering m.m.	11
2.5 Påbud om innsending av publisert materiale.....	11
2.6 Forbud mot bruk av leiligheter til næringsvirksomhet	12
2.7 Andre skjerpelser av lovverket.....	12
2.8 Svarteliste	12
2.9 Medienes tilgang til informasjon.....	13
3. Myndighetenes reaksjoner på regimekritisk journalistikk.....	13
3.1 Hvor går grensen for det tillatte?.....	13
3.1.1 Korrupsjon	14
3.1.2 Presidenten og hans familie	14
3.2 Hvorfor blir noen, og ikke andre, straffet?	16
3.3 Uformelle, ikke-rettslige straffereaksjoner.....	17
3.3.1 Svertekampanjer (med intime detaljer)	20
3.4 Formelle straffereaksjoner.....	21
3.4.1 Straff for ærekrenkning	21
3.4.2 Bøter.....	21
3.4.3 Fengselsstraff.....	22
4. Referanser.....	23
5. Vedlegg: Journalister i varetekt og fengsel per 31. mars 2013	29
5.1 Fuad Huseynov	29
5.2 Araz Guliyev	29
5.3 Avaz Zeynalli	30
5.4 Nijat Aliyev	31
5.5 Tofig Yagublu	31
5.6 Hilal Mammadov	31
5.7 Faramaz Novruzoglu	32

1. SITUASJONEN GENERELT

På papiret er det demokrati, maktfordeling, ytringsfrihet og mediefrihet i Aserbajdsjan. I praksis er det meste av makten samlet hos presidenten og hans nærmeste krets. Valgene i landet blir manipulert. Regimet må sies å være autoritært og repressivt (U.S. Department of State 2013).

Domstolene er ikke uavhengige, og mange straffesaker er fabrikkerte. I saker som styresmaktene oppfatter som viktige, vil utfallet kunne være direkte styrt av presidenten eller justisdepartementet (U.S. Department of State 2013). Rettssystemet er svært politisert, og dommerne tar myndighetenes posisjon eller side (Media Rights Institute, møte i Baku april 2013).

Korrupsjon er et utbredt fenomen på nær sagt alle områder i samfunnet, inkludert i rettsapparatet.¹ I ikke-politiserte saker kan det være mulig å kjøpe seg en domstolsavgjørelse (Musavat lokallag, møte i en region november 2009).² Generelt kan utfallet i en straffesak avhenge av hvor mye penger en er villig til å betale, eller om en kjenner noen i systemet (Aran Human Rights Center, møte i Baku november 2009).

Maktapparatet, særlig politiet, er kjent for hardhendt behandling. Det er en stor grad av straffrihet. Ingen politifolk har de senere årene blitt holdt ansvarlig for fysiske overgrep mot journalister (Bihar 2012, s. 13). Forholdene i fengslene er svært tøffe. Det blir rapportert om tilfeller av tortur i varetekt (U.S. Department of State 2013).

Myndighetene har langt på vei full kontroll over de aller fleste medier, enten direkte eller ved hjelp av mer eller mindre uformelle pressmidler (IRFS 2013a).³ Kritiske artikler får passere, men regimet selv definerer at, eller når, noen har gått for langt. Det kan synes vilkårlig hvem som blir rammet (U.S. Department of State 2013).

Kritiske journalister har vanskelige arbeidsvilkår. For eksempel ble rundt 30 journalister 2. april 2011 forhindret fra å gjøre jobben sin i forbindelse med en demonstrasjon i Baku og nektet adgang til Fontene-plassen der den foregikk (Amnesty International 2011, s. 33).⁴ Journalister som dekker protestaksjoner har blitt møtt med brutalitet fra politiets side. Selv journalister som har brukt pressevester, har blitt mishandlet av politiet (IRFS 2013b, s. 12).

Pressefriheten er svært begrenset, og den har blitt kraftig forverret det siste året, ifølge Emin Huseynov⁵, leder for Institute for Reporters' Freedom and Security i

¹ Transparency International (2013) plasserer Aserbajdsjan på 139. plass på listen for 2012 for korrupsjon i 176 land/territorier, der nr. 176 er mest korrump.

² Musavat er et opposisjonsparti.

³ Kontrollen med de sosiale mediene er langt mindre.

⁴ Våren 2011 blusset det opp flere demonstrasjoner, muligens inspirert av den såkalte arabiske våren, etter at det i flere år ikke hadde vært noen større demonstrasjoner. 14 av de som organiserte og deltok i demonstrasjonen 2. april 2011, fikk fengselsstraffer.

⁵ Alle steds- og personnavn i notatet gjengis uten spesialtegnene som er i bruk i aserisk ortografi med latinske bokstaver. Dermed brukes A for Ə, CH for Ç, G (av og til GH) for Ğ, I for İ og İ, O for O og Ö, SH for Ş, samt U for U og Ü (av og til İ). Bruken av bokstaver som har en annen uttale i aserisk enn den som er vanlig i europeiske språk, skjer i tråd med hva som er vanlig i engelskspråklige kilder – her blir aserisk C tidvis gjengitt C og tidvis J,

Baku. Det har sannsynligvis sammenheng med at det skal avholdes presidentvalg i oktober 2013 (Sultanova 2013).

Folk flest synes å være relativt passive og likegyldige til situasjonen. Det kan ha sammenheng med mangel på korrekt informasjon om forholdene, at folk er redde for konsekvensene dersom de stikker hodet fram og at det tross alt er en økende levestandard i landet (IRFS 2012, s. 13).

1.1 MEDIENE OG OPPOSISJONEN

Riksdekkende fjernsyn og radio er de mest innflytelsesrike mediene i Aserbajdsjan. Disse er i praksis fullt ut kontrollert av myndighetene.⁶ Kritisk, undersøkende journalistikk er det lite av. Det er noe mer mangfold innenfor de trykte mediene. Det har sammenheng med at det ikke kreves lisens for å drive trykte medier. Men viktigere er det kanskje at disse mediene har liten utbredelse slik at myndighetene ikke ser på dem som en trussel (International Crisis Group 2010, s. 15).

Enkelte opposisjonspartier har sine egne aviser, for eksempel har Musavat sin Yeni Musavat.⁷ Men generelt var det langt flere opposisjonsaviser tidligere (RWB 2012). Mange opposisjonsaviser har gått over til å bli myndighetstro, mens andre praktiserer selvsensur. Det er bare avisen Azadliq, den mest kritiske og uforsonlige av opposisjonsavisene, som tør å kritisere myndighetene, noe som har gitt avisen gjentatte problemer (Popular Front, møte i Baku november 2009; Media Rights Institute, møte i Baku april 2013; IRFS, møte i Baku april 2013).

Alt i alt er det lite opposisjonell journalistikk i Aserbajdsjan. Det er få opposisjonsaviser, og opplagene er svært lave. De aller fleste opposisjonsaviser har et opplag på under 5000 (U.S. Department of State 2013). De fire avisene som ikke blir sponset av staten og som forsøker å spre alternative politiske meninger, når mindre enn tre prosent av befolkningen (IRFS 2013b, s. 32).⁸

Turan Information Agency (møte i Baku april 2013) hevder at Yeni Musavat har et opplag på 10 000, mens Azadliq har et opplag på 6000. På nettet har Azadliq tidvis opp mot 200 000 lesere, ifølge samme kilde. Nettartikler om den såkalte offshoresaken, om aserbajdsjanske interesser i oljeselskaper i Panama, hadde opp til 150 000 treff. Azadliq selv hevder at de selger mer enn 10 000 aviser per dag. I

H av og til H og av og til KH, samt Q tidvis Q og tidvis G. Der hvor det oppgis aseriske navn på organisasjoner og partier, følger de imidlertid aserisk ortografi med spesialtegn.

⁶ Av 23 tv-kanaler er bare to ikke eid av eller direkte knyttet til regimet (Amnesty International 2011, s. 12). Det er ni nasjonale og 14 regionale tv-kanaler. Tre av de ni nasjonale er eid av staten. Nyhetsdekningen på de ni nasjonale kanalene er koordinert av presidentens kontor. Det er mangel på meningsmangfold og pluralisme i de nasjonale kanalene (IRFS 2013b, s. 32-33). En tyrkisk tv-kanal, Turkzad, sender daglig via kabel et program som heter "Aserbajdsjan-timen". Programmet lages av en tidligere redaktør i Azadliq, er uavhengig og ikke kontrollert av myndighetene. Dette programmet utkonkurrerer alle de ni nasjonale tv-kanalenes programmer (Turan Information Agency, møte i Baku april 2013).

⁷ Journalisten Khadija Ismayilova (møte i Baku april 2013) hevder at trolig er Yeni Musavat noe influert av myndighetene. Av og til har avisen "støttet" myndighetenes undertrykking av ungdomsorganisasjoner og internasjonale organisasjoner. IRFS (møte i Baku april 2013) hevder at Yeni Musavat er en bare delvis uavhengig avis som, i motsetning til Azadliq, driver selvsensur. Media Rights Institute (møte i Baku april 2013) hevder at Yeni Musavat ikke er så uavhengig av myndighetene lenger.

⁸ I Nakhchivan er det ikke mulig å kjøpe Azadliq og Yeni Musavat (IRFS 2013b, s. 36).

spesielle perioder er salget mangedobbelt av det igjen (Azadliq, møte i Baku april 2013).

Turan Information Agency (møte i Baku april 2013) opplyser at det er to trykte opposisjonsaviser, Azadliq og Yeni Musavat. En tredje avis, Khural, ble stengt etter at redaktøren ble fengslet.⁹ På nettet er det noen flere opposisjonsaviser. IRFS (møte i Baku april 2013) nevner i tillegg Zerkalo og Turan som uavhengige aviser. Azadliq (møte i Baku april 2013) hevder selv at den er den eneste avisen i Aserbajdsjan som er uavhengig. Men samtidig opplyser Azadliq at de er knyttet til og støtter opposisjonspartiet Popular Front.

Myndighetene legger hindringer i veien blant annet gjennom prispolitikken på papir, distribusjon, osv. Særlig utenfor Baku kan det være store problemer med distribusjonen. I de senere årene har mange aviskiosker blitt revet. Nybygde kiosker har i større grad satset på salg av regimetro aviser og helt andre varer (U.S. Department of State 2013).

De aller fleste trykkerier er kontrollert av myndighetene. Opposisjonsavisene har en svak økonomi, noe som skyldes lave annonseinntekter, lave opplag og høye omkostninger. De regjeringsvennlige avisene har en uproporsjonalt stor del av annonsene, med tilhørende inntekter. Mange bedrifter tør simpelthen ikke annonsere i opposisjonspressen i redsel for represalier fra myndighetene. Regjeringen har nedlagt forbud mot at statlige bedrifter skal kunne kjøpe reklame i opposisjonsaviser. Flere aviser har måttet stenge etter ileggelse av kraftige bøter (Turan Information Agency, møte i Baku november 2009; Media Rights Institute, møte i Baku april 2013).¹⁰

Opposisjonelle røster og opposisjonspartiene har vanskelig for å slippe til på tv (Azerbaijan Democratic Party, møte i Baku november 2009).

Internett regnes for å være relativt fritt, selv om myndighetspersoner gjentatte ganger har tatt til orde for større grad av statlig kontroll (IRFS 2013b, s. 39). Den tidligere politiske fangen, journalisten og menneskerettighetsaktivisten Eynullah Fatullayev¹¹ (møte i Baku april 2013) hevder at Internett er helt fritt i Aserbajdsjan. Men myndighetene overvåker blant andre bloggerne, slik at det ikke kan sies å råde full yttringsfrihet på det området (Utrikesministeriet 2012). I mars 2013 satt to journalister, Nijat Aliyev og Faramaz Novruzoglu, i varetekt for å ha kommet med kritiske kommentarer på Internett (IRFS 2013b, s. 38).

⁹ Avisen ble stengt i oktober 2011, samtidig som redaktøren ble arrestert, etter at en domstol hadde bedt om at det skulle tas beslag i avisens eiendeler for å betale bøter etter tre dommer for ærekrenkning (HRW 2013a.). Nettavisen til Khural er fortsatt i drift (Freedom House 2012b). Poligon og Milli Yol er to andre aviser som er stengt (Media Rights Institute, møte i Baku april 2013).

¹⁰ Turan Information Agency regnes for et pro-opposisjonsorgan.

¹¹ Eynullah Fatullayev satt fengslet i fire år for sin kritikk av aserbajdsjanske myndigheter. Dommen mot ham ble fordømt av en rekke internasjonale menneskerettighets- og journalistorganisasjoner, herunder Amnesty og Reporters Without Borders (RWB). Amnesty anså ham som en samvittighetsfange. Han ble benådet i mai 2011. Etter løslatelsen har Fatullayev skrevet en rekke regjeringsvennlige artikler. Amnesty International har brutt samarbeidet med ham som følge av at organisasjonen mener seg misbrukt av Fatullayev (Amnesty International 2013). Flere kilder, blant dem IRFS (møte i Baku april 2013), hevder at Fatullayev nå jobber for myndighetene. Se mer utfyllende om Fatullayev senere, blant annet i del 3.4.3.

2. MEDIEFRIHET

De fleste kilder synes å mene at mediefriheten har fått dårligere kår de senere årene. Det har vært et økt antall angrep på mediene og kritiske ytringer, noe som illustrerer statens vilje til å kontrollere samfunnet (International Crisis Group 2010, s. 14). Regimets systematiske undertrykking av de uavhengige mediene har ført til nærmest fravær av en offentlig debatt (Freedom House 2013, s. 91).

Aserbajdsjan har kontinuerlig sunket på Reporters Without Borders (RWB) sin rangering av mediefriheten i ulike land. Landet er i 2011-2012 på 162. plass av 179 land, der nr. 179 er minst fritt (Utrikesministeriet 2012). Men i 2013 var det en viss framgang, om enn marginal, til 156. plass (RWB 2013a).¹²

Freedom House gir Aserbajdsjan 6,75 på en skala fra 1 til 7, der 1 er størst grad av uavhengighet for mediene. Kilden begrunner avgjørelsen med at myndighetene kontinuerlig slår ned på alle former for uavhengig rapportering og med den røffe behandlingen av kritiske journalister (Freedom House 2013, s. 91).¹³

2.1 SENSUR OG SELVSENSUR

Det var sensur i Aserbajdsjan fram til 1998. Alle artikler som skulle publiseres, ble gjennomgått av et statlig sensurorgan på forhånd. Det som ikke falt i smak hos myndighetene, ble tatt ut. Etter opphevelsen av sensurordningen var det en kort periode da man trodde man kunne skrive det man ville. Den gangen kunne man, i motsetning til i dag, relativt fritt kritisere systemet og regjeringen. Men snart kom det andre kontrollmekanismer i form av selvsensur og økonomiske tiltak (Turan Information Agency, møte i Baku november 2009).

Landguiden (2013) hevder at til tross for problemer med fengslinger av og tiltaler mot journalister, var det en relativt livlig debatt og kritikk av myndighetene på mange områder den første tiden etter 1998. I dag derimot vil de aller fleste journalister praktisere selvsensur når de skriver om maktpersoner. Det gjelder ikke minst omtale av presidenten, hans gjøremål og familie. Myndighetene har lyktes i å erstatte sensur med selvsensur gjennom systematiske angrep og trakassering av kritiske journalister (International Crisis Group 2010, s. 14). Mange frykter søksmål om ærekrenkning og andre reaksjoner (Utrikesministeriet 2012).

Journalister som blir utsatt for overgrep, kan ikke regne med en rettfærdig behandling fra myndighetenes side, og den store graden av straffrihet har ført til at mange journalister praktiserer selvsensur for å være på den sikre siden (Article 19 2010, s. 10). Mange journalister er redde for å krysse grensen for det akseptable når de skal behandle temaer som korrupsjon og forretningsinteressene til presidenten og hans familie. Det er et klima av frykt i mediesamfunnet (IRFS 2013b, s. 12-13).

¹² I 2009 var landet på 146. plass, mens det lå på 113. plass i 2003.

¹³ Karakteren 6,75 reflekterer en konsensus mellom Freedom House, dens rådgivere og forfatteren av kapitlet om Aserbajdsjan i Freedom Houses rapport *Nations in Transit 2013* (Freedom House 2013, note på s. 89).

2.2 ÆREKRENKNING

Aserbajdsjan har straffebestemmelser for ærekrenkning, de framgår av straffelovens §§ 147 og 148. Den som ærekrenker, kan straffes med bøter, samfunnsstraff (arbeid) eller inntil tre år i fengsel (Criminal Code 2000).¹⁴

Flere kilder, blant andre Human Rights Watch (HRW), hevder at myndighetene bruker ærekrenkningsbestemmelsene for å true og straffe journalister som uttrykker kritiske meninger. Men også forretningsfolk og andre i sentrale posisjoner har anmeldt eller gått til søksmål mot journalister.

Ifølge Europarådet økte antall rettssaker mot journalister på grunn av ærekrenkninger fram til 2007 (Hammarberg 2010, s. 5).¹⁵ I perioden fra november 2008 og ut 2009 ble minst ni journalister dømt for brudd på §§ 147 og 148. Straffene varierte fra seks måneders betinget fengselsstraff til ett års ubetinget fengselsstraff, inkludert samfunnsstraff i form av arbeid (HRW 2010a). Det er bare journalister i opposisjonspressen som har blitt dømt for ærekrenkning (Abbasov 2009). I 2010 ble ingen dømt til fengselsstraff for ærekrenkning (Amnesty International 2011, s. 15).¹⁶

Fra 2010 til slutten av 2012 minket antall søksmål angående ærekrenkninger til det halve. I 2011 ble det satt fram 24 søksmål etter sivile bestemmelser og åtte etter straffeloven (HRW 2012). I løpet av de første seks månedene av 2012 ble det satt fram 17 søksmål mot medier eller journalister, seks av dem etter straffelovens bestemmelser om straffbare handlinger, hovedsakelig mot opposisjonsaviser.

I juni 2012 avgjorde retten at opposisjonsavisen Azadliq skulle betale Tagi Ahmadov, sjefen for Baku-metroen, 30 000 AZN (rundt 228 000 kroner). Søksmålet hadde sammenheng med en artikkel i Azadliq 8. april 2012 om økning i billettprisene på metroen. Et annet eksempel er fra mai 2012 da retten dømte Ramin Deko i Azadliq til å betale 3000 AZN (rundt 22 800 kroner) for å ha ærekrenket et

¹⁴ § 147 dreier seg om "libel" (ærekrenkning).

Ifølge Turan (2013) defineres "libel" i § 147 slik: "[...] the spread of false information discrediting the honor and dignity of another person or damaging his reputation in a public statement, publicly performed media, or a mass demonstration on the information resources on the Internet."

§ 148 dreier seg om "insult" (fornærmelse, krenkelse).

Ifølge Turan (2013) defineres "insult" i § 148 som "[...] to humiliate the honor and dignity of another person in an indecent manner, in not only a public statement, but in a publicly performed work such as in the media or mass demonstration on the information resources on the Internet."

Strafferammene er (Turan Information Agency 2013):

§ 147,1: bøter på 100-500 AZN, "public works" opp til 240 timer, "correctional work" opp til 1 år, fengsel opp til 6 måneder. (I juni 2013 tilsvarte 1 AZN (manat) kr 7,74.)

§ 147,2: (i mer alvorlige tilfeller) "correctional work" opp til 2 år, fengsel opp til 3 år.

§ 148: bøter på 300-1000 AZN, "public work" opp til 240 timer, "correctional work" opp til 1 år, fengsel opp til 6 måneder.

¹⁵ Det var 14 i 2005, 29 i 2006 og 103 i 2007.

¹⁶ Amnesty International (2011, s. 16) hevder at nedgangen i bruken av fengselsstraff kan ha sammenheng med økt bruk av selvensur. Dessuten har myndighetene i stedet tatt i bruk andre bestemmelser som ikke direkte utfordrer ytringsfriheten, for å ramme journalister.

parlamentsmedlem.¹⁷ Avisen gjenga kritiske kommentarer fra lokalbefolkningen om parlamentsmedlemmet (HRW 2012). Avisene Azadliq, Yeni Musavat og Khural er de som oftest blir utsatt for søksmål på grunn av ærekrenkning. Ofte er det medlemmer av parlamentet og andre offentlige personer som står bak søksmålet (IRFS 2013b, s. 19).

Flere organisasjoner, blant dem Europarådet, OSSE og Human Rights Watch, har anmodet Aserbajdsjan om å ta bort bestemmelsene om at noen kan straffes med fengsel for ord og meninger (HRW 2013b). Men myndighetene har forsvart loven med at ytringsfrihet ikke innebærer noen rett til å krenke andre, og at en rekke land, også europeiske, har straffebestemmelser for ærekrenkning. Straffeforfølgning av journalister har blitt unntaket heller enn regelen de senere år, ifølge myndighetene. Myndighetene framhever at antall saker mot journalister for ærekrenkning har sunket de senere årene. I 2009 var det 32 saker, mens det var 103 i 2007. Videre hevder myndighetene at de fleste av de 32 sakene i 2009 ble avvist av retten. De som mente seg ærekrenket i 2009, krevde til sammen tre millioner AZN (nesten 23 millioner kroner) for den skade de var blitt påført. Retten ila til sammen 20 000 AZN (drøyt 156 000 kroner) i oppreisning (Hammarberg 2010, s. 22-23). I 2012 ble det reist søksmål på til sammen 6,3 millioner USD, men domstolene nøyde seg med å ilagge til sammen 200 000 USD (U.S. Department of State 2013). Yeni Musavat ble dømt til å betale 55 600 AZN (rundt 430 000 kroner) i oppreisning i 2012, etter at det totale søksmålet var 2 950 000 AZN, eller knapt 23 millioner kroner (IRFS 2013b, s. 21).

I 2011 godkjente president Aliyev likevel en plan om å avkriminalisere ærekrenkning. Og i 2012 henvendte Aserbajdsjan seg til Europarådets Venezia-kommisjon for å få bistand til å utforme nye bestemmelser. 14. mai 2013 gikk likevel Aserbajdsjan nær sagt motsatt vei. Da vedtok parlamentet en lovendring eller presisering i form av et tillegg om at bestemmelsene om ærekrenkning også gjelder innhold publisert på internett.¹⁸ Human Rights Watch (2013b) hevder at parlamentet i april samme år endret strafferammen for arbeid ("correctional labor") som straff for ærekrenkning, opp til 480 timer. Contact.az (2013c) på sin side hevder at maksimumsstraffen for de som blir ilagt "correctional labor" som straff, fremdeles er 240 timer.¹⁹

2.3 UTENLANDSKE MEDIER OG FM-BÅNDET

I januar 2009 trådte en ny lov i kraft som gjorde det forbudt for utenlandske selskaper å sende på FM-båndet i Aserbajdsjan. Det berørte BBC, Radio Free Europe/Radio

¹⁷ Ramin Deko ble for øvrig bortført og utsatt for det kilden omtaler som psykisk tortur våren 2011. Senere ble han angrepet og banket opp for å ha snakket om det til pressen (Freedom House 2012a). Han ble satt fri etter seks timer (Amnesty International 2011, s. 33).

¹⁸ Den opprinnelige lovbestemmelsen inneholdt ingen presisering av type massemedium. Loven henviste bare til publisering i massemedier. Men loven om massemedier fra 2001 definerer massemedier som å inkludere Internett. Minst én journalist har de siste seks årene blitt dømt for ærekrenkninger på Internett (HRW 2013b). Lovendringen innebærer sånn sett ikke nødvendigvis en skjerping, men kritikerne frykter at presieringen vil komme til å føre til en skjerpet tolkning og anvendelse av bestemmelsen. For øvrig ble den norske straffeloven, med umiddelbar virkning, endret 24. mai 2013 slik at ærekrenkninger på nettet ble gjort straffbare (Hanssen 2013).

¹⁹ Landinfo har ikke fått verifisert HRWs opplysninger om økning i strafferammen.

Liberty (Radio Azadliq), Voice of America og Europa Plus (Hammarberg 2010, s. 10). De tre første internasjonale stasjonene kan nå bare høres via kabelnett, internett, kortbølgen eller satellitt. Radio Free Europe/Radio Liberty mistet dermed 90 prosent av lytterne (Grono 2010, s. 94).

Lovendringen ble kritisert av mange presseorganisasjoner, Europarådet og andre organisasjoner. Myndighetene forsvarte lovendringen, og hevdet blant annet at sending av utenlandske stasjoner på det lokale nettet ville være i strid med internasjonal standard og praksis. Ingen av Europarådets medlemsland tillater utenlandske radiostasjoner å sende på det lokale FM-nettet, ifølge myndighetene. Når det gjelder Europa Plus, så hevder myndighetene at den spesielle lisensen de hadde ble fratatt dem etter brudd på loven om kringkasting (Hammarberg 2010, s. 27-28).

2.4 TILLATELSE TIL FOTOGRAFERING M.M.

Etter en folkeavstemning i mars 2009 ble grunnloven endret slik at det ble forbudt å filme, fotografere og gjøre lydopptak av personer uten forutgående tillatelse²⁰ (International Crisis Group 2010, s. 16). Venezia-kommisjonen var blant dem som kritiserte endringen (Hammarberg 2010).²¹ Den hevdet at endringen kunne skape et problem, fordi bestemmelsen ikke inneholder noen unntak for offentlige møter eller møter med offentlig interesse. Journalister og fotografer kunne dermed bli hindret i sitt arbeid på grunn av kravet om samtykke. Venezia-kommisjonen hevdet videre at særlig journalister fra digitale medier kunne risikere å bli utestengt fra å dekke møter av offentlig interesse. Dersom en journalist gjør opptak av en situasjon der en offisiell person framstår som korrupt, kan en risikere at det er journalisten som blir straffet og ikke den korrupte personen (Hammarberg 2010, s. 9-10). Myndighetene benektet at bestemmelsen gjelder alminnelig journalistisk virksomhet, og mente den bare er ment for å beskytte privatlivets fred (International Crisis Group 2010, s. 16). International Crisis Group (2010, s. 16) stilte seg imidlertid tvilende til en slik forsikring. Lederen av New Generation Journalists' Union, Arif Aliyev, hevdet at loven viser at det ikke er gjort noen unntak for journalister; loven er absolutt. Og det til tross for at myndighetene i forbindelse med folkeavstemningen lovet at det skulle gjøres unntak i noen tilfeller (Kazimov 2010). Ifølge Reporters Without Borders (2010) blir lovbestemmelsen brukt til å legge hindringer i veien for medienes arbeid og det til tross for at myndighetene hadde lovet å ikke bruke loven mot journalister. I enkelte tilfeller har journalister blitt nektet å filme sivile politifolk mens de oppløser ulovlige demonstrasjoner (International Crisis Group 2010, s. 16).

2.5 PÅBUD OM INNSENDING AV PUBLISERT MATERIALE

I mars 2009 ble loven om massemedier endret slik at alt som blir publisert skal sendes inn til et spesielt regjeringsorgan innen ti dager. Dersom utgiver forsømmer seg mot denne bestemmelsen, kan myndighetene be domstolene avgjøre at utgiver

²⁰ Endringen i grunnloven kom 18. mars 2009 i form av en tilleggssetning til paragraf 32. Den lyder "No one shall be followed, filmed, photographed, recorded, or subjected to any other similar actions without his or her knowledge or despite his or her disapproval, except when such actions are prescribed by law" (som sitert i Hammarberg 2010, s. 9). I februar 2010 ble loven om massemedier og loven om innhenting av informasjon endret tilsvarende.

²¹ Venezia-kommisjonen er et rådgivende organ for Europarådet.

ikke får publisere noe på to måneder (HRW 2010a). Lovendringen kan føre til ytterligere vilkårlig maktutøvelse, samtidig som endringen medførte en straffeskjerpning for brudd på denne type bestemmelser (International Crisis Group 2010, s. 16).

2.6 FORBUD MOT BRUK AV LEILIGHETER TIL NÆRINGSVIRKSOMHET

Opposisjonsaviser har ofte dårlig økonomi. Samtidig er husleia som regel høy for næringslokaler. Derfor har flere av disse avisene hatt sine lokaler i leiligheter beregnet på å bo i. Men i oktober 2009 trådte en ny bestemmelse i kraft som satte forbud mot slik bruk av leiligheter uten forhåndsgodkjenning. En slik godkjenningsordning kan føre til en vilkårlig håndheving av loven (International Crisis Group 2010, s. 16).

2.7 ANDRE SKJERPELSER AV LOVVERKET

Også andre endringer i loven om massemedier våren 2009 kan sees som en forverring av mediefriheten. Dersom en utlending eller en person uten høyere utdanning blir ansatt som redaktør, kan publikasjonen bli suspendert eller nedlagt. Samme straff er det for å misbruke yringsfriheten eller sine rettigheter som journalist to ganger i løpet av et år. Også den som distribuerer informasjon som kan skade statens sikkerhet eller den offentlige ro og orden, kan risikere at publikasjonen blir suspendert eller nedlagt (Grono 2010, s. 95).

2.8 SVARTELISTE

Det finnes en såkalt svarteliste for aviser, og høsten 2012 sto 89 aviser på lista (Modern.az 2012).²² Aviser som har brutt etiske retningslinjer, for eksempel drevet med pengeutpressing, kan føres opp på lista. Det er Presserådet, en formelt sett offentlig, uavhengig institusjon for pressen selv, som fører lista.²³ Presserådet hevder at hensikten med lista er å gjøre folk oppmerksomme på aviser som ikke er til å stole på.

Europarådet gir uttrykk for forståelse for tiltak som kan bidra til å profesjonalisere pressen, men mener at en slik liste ikke er veien å gå. Samtidig stiller Europarådet seg kritisk til at Presserådet skal være det eneste organet som har myndighet til å inkludere og ekskludere aviser fra lista. Mange aviser har protestert mot å bli plassert på lista, og Europarådet mener det er stor mulighet for partisk behandling av aviser (Hammarberg 2010, s. 10). Myndighetene på sin side hevder at Presserådet bidrar til å løse konflikter mellom leserne, offentlige personer og avisene. Mange saker mot pressen unngår dermed å havne i retten (Hammarberg 2010, s. 26).

Nota og Tezedlar er to opposisjonsaviser som havnet på svartelista. I praksis får svartelistete aviser store problemer med trykking, tilgang til informasjon, finansiering med mer. Myndighetene iverksetter en rekke restriksjoner mot disse avisene (HRW 2010b, s. 52).

²² En udatert liste på Presserådets nettsted viser 103 medier (Presserådet u.å.).

²³ I praksis er Presserådet sterkt influert og kontrollert av myndighetene (HRW 2010, s. 51).

Turan Information Agency (møte i Baku april 2013) hevder at 90 prosent av avisene på svartelista har drevet pengeutpressing og annen uærlig virksomhet. Det skjer ved at journalister oppsøker personer de vet er korruperte, og krever penger av dem for ikke å skrive om det i sine aviser. Det skal ifølge dem bare være noen få aviser på svartelista som ikke har drevet uredelig, blant dem Khural og Daily News.

2.9 MEDIENES TILGANG TIL INFORMASJON

En egen lov²⁴ skal regulere mediernes tilgang til informasjon fra myndighetene. Loven, som kom i desember 2005, ble sett på som et viktig tiltak for å etablere et mer åpent samfunn. Men som med flere andre lover er det ofte et stort sprik mellom teori og praksis i Aserbajdsjan. Flere organisasjoner har kritisert myndighetene for ikke å ha gjennomført loven i praksis. Det offentlige mangler mekanismer for å følge opp henvendelser, tidsfrister blir ikke overholdt og det bes stadig om nye opplysninger før det svares. Det ser ut til å råde en slags hemmelighetskultur i det offentlige, og det finnes ingen sanksjonsmidler overfor myndighetspersoner som nekter å følge loven (Article 19 2009a). Freedom House (2012b) hevder at myndigheter på alle nivå systematisk nekter å svare på forespørsler om innsyn.

3. MYNDIGHETENES REAKSJONER PÅ REGIMEKRITISK JOURNALISTIKK

3.1 HVOR GÅR GRENSEN FOR DET TILLATTE?

Selv om det er begrenset, så forekommer det stadig kritiske uttalelser og artikler i mediene, særlig på Internett,²⁵ og følsomme temaer som korrupsjon blir diskutert. Det sentrale spørsmålet blir da: Hva godtar myndighetene av kritiske uttalelser og artikler, og når reageres det? Med andre ord, er det mulig å identifisere en slags grense for akseptert kritikk? I hvilke situasjoner reageres det og når reageres det ikke? Eller er det kanskje slik at myndighetene reagerer relativt vilkårlig, at myndighetene slår til nå og da til skrekk og advarsel, slik at ingen skal føle seg trygge?

Under Landinfos reise i Aserbajdsjan i november 2009, syntes en rekke kilder å være enige om ett forhold: En grense for hva man kan si eller skrive går ved det å kritisere presidenten personlig, hans familie, forretninger og lignende. Landinfo fikk det samme inntrykket under en reise i april 2013. Et annet tema som på begge reisene ofte ble nevnt som et til tider følsomt anliggende, var korrupsjon.

Det kan være vanskelig å vite med sikkerhet hva myndighetene reagerer på. Mange journalister blir dømt for forhold som ikke har noe med journalistikk å gjøre, i saker som kan være fabrikkerte. Også ved uformelle sanksjoner som overfall og

²⁴ The Law on the Right to Obtain Information in Azerbaijan.

²⁵ Særlig unge mennesker er aktive på nettet. Ofte kritiserer de myndighetene åpenlyst og uten frykt (Art for Democracy, møte i Baku april 2013). På Facebook skriver mange veldig kritisk om myndighetene, noe som tidligere var forbundet med stor fare (Media Rights Institute, møte i Baku april 2013).

kidnappinger kan det være vanskelig å vite med sikkerhet hva årsaken er, selv om det er nærliggende å kople reaksjonen til for eksempel en konkret artikkel.

Myndighetene kan tillate kritikk dersom den ikke oppfattes som en trussel. Alma er en liten avis som tilhører ungdomsorganisasjonen Dalga. Opplaget er svært lite, og myndighetene ser ikke ut til å bry seg særlig med innholdet. Men etter hvert som Dalga også begynte å publisere stoff på nettet, fikk myndighetene økt interesse for aktiviteten (Dalga, møte i Baku november 2009).

Grensen for det akseptable ser ut til å variere blant annet etter hvor stabil situasjonen i landet er. I forbindelse med valg kan det være at myndighetene har lavere toleranse for kritiske artikler. Situasjonen har da ofte blitt urolig med demonstrasjoner etter påstander om valgfusk.

Generelt sett er det myndighetene som til enhver tid definerer grensene for det akseptable. Men også enkeltpersoner, for eksempel mektige forretningsfolk, kan reagere med for eksempel anmeldelse for ærekrenkning. Og deres toleransegrense er nok avhengig av hvor truende de oppfatter artikkelen eller uttalelsene.

3.1.1 Korrupsjon

Korrupsjon er et tema som har ført til flere reaksjoner fra mektige personer. Det kan være farlig å kritisere en person for korrupsjon, særlig hvis vedkommende befinner seg høyt oppe i systemet (menneskerettighetsorganisasjoner i en region, møte november 2009).²⁶ Dersom en journalist utfordrer en mektig person, vil det temmelig sikkert komme en eller annen reaksjon (Peace and Democracy Institute, møte i Baku november 2009).

Alle reaksjoner fra myndighetshold på påstander om korrupsjon, kommer fra presidenten. Ifølge journalisten Khadija Ismayilova bryr han seg i denne sammenheng bare om to personer i regjeringen, transportministeren og krisesituasjonsministeren. Disse er nemlig hans samarbeidspartnere, så det å kritisere dem, er forbundet med fare. Å skrive kritisk om for eksempel landbruksministeren og korrupsjon, er ufarlig (møte i Baku april 2013).

Det at noen skriver at myndighetspersoner beriker seg eller stjeler fra felleskassa, kan få myndighetene til å reagere. At det skrives at lønninger og pensjoner er for lave, er også noe myndighetene misliker (Azadliq, møte i Baku april 2013).

3.1.2 Presidenten og hans familie

Journalist Khadija Ismayilova har tidligere skrevet om presidentfamiliens involvering i uregistrerte offshoreselskap i Panama i 2011, og mener selv at hun med det krysset en grense for hva myndighetene tolererer av kritisk journalistikk. Det eneste temaet hun ikke tør å skrive om, er den store narkotikasmuglingen som foregår gjennom Aserbajdsjan. Hun frykter reaksjoner fra både smuglerne og myndighetene (møte i Baku april 2013).

²⁶ Kildene ønsker ikke å stå fram offentlig.

Turan Information Agency (møte i Baku april 2013) hevder at man kan kritisere ulike regjeringsmedlemmer,²⁷ men ikke presidentens familie. Presidenten kan selv være interessert i at bestemte regjeringsmedlemmer kritiseres, særlig når det er stridigheter eller samarbeidsproblemer internt i maktapparatet

Det er risikabelt å kritisere presidentens kone og døtre.²⁸ I Kaukasia er det generelt alvorlig å ydmyke en manns kone (IRFS, møte i Baku april 2013). Presidenten har personlige interesser i olje- og gassindustrien. Det kan derfor være problematisk å skrive om slik virksomhet, selv om flere journalister gjør det (IRFS, møte i Baku april 2013).

Det er sensitivt å skrive om korrupsjon i Heydar Aliyev Foundation, stiftelsen som ledes av presidentens kone. Hvor pengene til stiftelsen kommer fra, er vanskelig å vite, bortsett fra at de mest sannsynlig stammer fra uærlig virksomhet i regi av myndighetene, ifølge Art for Democracy (møte i Baku april 2013). Det er nesten bare Azadliq som tør å skrive om slike saker.

Noen kilder, blant dem Institute for Peace and Democracy (møte i Baku april 2013), mener det generelt kan være vanskelig å peke på temaer som er mer sensitive enn andre, men at familien til presidenten likevel peker seg ut som særlig sensitivt.

Ifølge Media Rights Institute (møte i Baku april 2013) er kritikk av presidenten og hans familie det mest sensitive temaet. For noen år siden turde ingen skrive den form for kritikk. Nå er det flere som skriver kritisk om presidenten og hans familie. Kilden mener at det skyldes at et politisk opprør er på gang, noe som igjen skyldes de store økonomiske forskjellene i landet.

Center for National and International Studies (møte i Baku april 2013) hevder at det å skrive kritisk om presidentens familie, er det største tabuet, mens regimet reagerer mindre på kritikk av regjeringsmedlemmer. Azadliq er den eneste avisen som ignorerer tabuet om å kritisere presidenten.

Det som er sensitivt nå, er personlige fornærmelser av presidenten og hans nærmeste. Eynullah Fatullayev (møte i Baku april 2013) hevder at de som fornærmer presidentens kone, blir drept.²⁹ Men ellers kan man åpent kritisere myndighetene, ifølge samme kilde.

Eynullah Fatullayev (møte i Baku april 2013) hevder for øvrig at det finnes en rekke satiriske bilder og karikaturer av nåværende og tidligere president på Facebook. I motsetning til tidligere hevder han at det ikke skjer noe med dem som legger ut slike bilder og tegninger, og viser blant annet til Facebook-gruppa Khilas som har 100 000 medlemmer. Ifølge IRFS er det flere som publiserer satiriske bilder og karikaturer av presidentene nå enn det var da Milli og Hadjizade la ut sin satiriske eselvideo i 2009.³⁰ Etter Milli og Hadjizades arrest var det stille i media, men etter hvert dukket

²⁷ Kilden differensierer ikke mellom ulike regjeringsmedlemmer.

²⁸ Presidentens døtre har eiendommer og selskaper i både inn- og utlandet som det har blitt satt spørsmålstegn ved.

²⁹ Landinfo har ikke kjennskap til at noen andre kilder mener det samme som Fatullayev.

³⁰ Emin Milli og Adnan Hajizada publiserte i 2009 en video der et esel spilte en sentral rolle. Videoen ble oppfattet som kritikk av presidenten.

det opp langt flere såkalte Millier, og myndighetene klarer ikke å følge med på alle disse. Likevel mente IRFS at en av årsakene til at flere medlemmer av den kritiske ungdomsorganisasjonen NIDA³¹ ble arrestert, trolig var at de administrerer en satirisk Facebook-side oppkalt etter den tidligere presidenten Heydar Aliyev. To av de til sammen syv arresterte aktivistene administrerer denne nettsiden. Siden inneholder karikaturer, satire og kritikk av myndighetene og er ifølge IRFS den mest satiriske nettsiden.³²

3.2 HVORFOR BLIR NOEN, OG IKKE ANDRE, STRAFFET?

Mange grupper er kritiske til regimet. Det kan være journalister, forfattere, bloggere, menneskerettighetsaktivister, ungdomsdemonstranter, islamister og partipolitisk opposisjonelle.

Sett fra myndighetenes side er det antakelig ikke avgjørende fra hvilken gruppe de kritiske ytringene kommer fra. For reaksjonene kan bli de samme, med trakassering, overgrep, arrestasjoner, fengslinger, m.m. Det viktige for myndighetene, slik Landinfo ser forholdene, er nok hvordan de vurderer trusselen som kritikken utgjør. Kritiske personer som er dyktige til å formidle, organisere, engasjere, distribuere, m.m. oppfattes antakelig som en større trussel enn tilfeldige journalister som kan ha skrevet en kritisk artikkel eller to.

Mange personer kan ha flere roller. En journalist kan for eksempel også være en blogger og/eller en menneskerettighetsaktivist. En islamist kan være redaktør av et nettsted. Kanskje er det da summen av en persons aktiviteter som vekker myndighetenes interesse, heller enn at vedkommende er journalist.

Noen journalister er aktive i den politiske opposisjonen. 9. mai 2013 oppsto det protester i gatene i byen Khudat. Foranledningen var en relativt liten og uskyldig bilkollisjon mellom en myndighetsperson fra grensestyrkene og en lokalperson. Demonstrantene hevdet blant annet at korruperte myndighetspersoner til stadighet slipper unna uten å bli stilt til ansvar for sine handlinger. Innenriksdepartementet hevdet at det var den lokale politiske opposisjonen som sto bak protestene. 10. mai ble så fire personer ilagt 10 dagers administrativ straff for å ha organisert protestene, blant dem lederen av det lokale Musavat, Heybat Amrah, som også arbeider som journalist. Musavat hevdet at Amrah ikke engang hadde vært i nærheten av demonstrasjonen. Som journalist hadde Amrah fått informasjon om demonstrasjonen, og hadde publisert informasjonen på sin Facebook-side. Det var den reelle grunnen til at Amrah ble ilagt straff, hevdet Musavat (Ahmedbeyli 2013). På den annen side nærmer det seg presidentvalg i Aserbajdsjan. Det kan da være at myndighetene slår hardere til mot den politiske opposisjonen enn den ellers ville ha gjort.

Minst ni journalister ble arrestert³³ 26. januar 2013 for å ha deltatt i en gatedemonstrasjon, blant dem Khadija Ismayilova, som fikk en bot på ca. 3000

³¹ NIDA betyr ”utropstegn”.

³² Arrestasjoner av flere medlemmer av NIDA knyttes, ifølge en rekke kilder, også til at organisasjonen arrangerte demonstrasjoner i Baku våren 2013. Flere av de arresterte er anklaget for narkotika- og våpenbesittelse.

³³ De aller fleste ble sluppet ut etter kort tid.

kroner (RWB 2013f).³⁴ To andre som også ble arrestert samme dag, Malahat Nasibova og Ilgar Nasibov fra Nakhchivan, ble omtalt som både journalister og menneskerettighetsaktiviser (RWB 2013c).

Hvilke journalister er det så som opplever alvorlige reaksjoner? Turan Information Agency (møte i Baku april 2013) nevner fire forhold:

- En journalist involverer seg i et skittent spill, og mottar penger for å skrive negativt om en tredjeperson. Han kan da risikere å bli overfalt og banket opp.
- En journalist driver grave-journalistikk, noe det for øvrig ikke er mye av i Aserbajdsjan. En slik journalist kan risikere å bli utsatt for press, som for eksempel Khadija Ismayilova.³⁵
- En journalist fornærmer presidenten og hans familie. Kilden nevner som tenkte eksempler påstander at kona til presidenten skal ha hatt en affære med presidenten i Hviterussland, eller at president Aliyev skal ha drevet med gambling. Det er særlig alvorlig å kritisere kona til presidenten.
- En journalist kritiserer en høyerestående embetsmann, og denne slår tilbake. Reaksjonen kan for eksempel skje i form av overfall, selv om det ikke skjer så ofte.

3.3 UFORMELLE, IKKE-RETTLIGE STRAFFEREAKSJONER

Myndighetene bruker en rekke virkemidler for å kontrollere den kritiske pressen. Det kan dreie seg om alt fra muntlige advarsler til, i verste tilfelle, drap, som mordet på Elmar Huseynov (Article 19 2009b).³⁶ IRFS (2012, s. 13) hevder at myndighetenes metoder eller taktikk for å stilne kritiske røster inkluderer svertkampanjer, trusler, offentlig ydmykelse, tortur og arrestasjoner på tvilsomt grunnlag.

Trakassering av brysomme journalister er ikke uvanlig. Noen mottar truende, anonyme telefonoppringninger. Andre blir utsatt for regelrette fysiske overgrep. I 2008 gjaldt det seks journalister. Det var i disse tilfellene ikke særlig høytstående

³⁴ Ismayilova nektet å betale boten, og ble derfor 11. juni 2013 dømt til 220 timers samfunnsarbeid (RFE/RL 2013).

³⁵ Se mer om Ismayilovas sak i del 3.3.1 nedenfor.

³⁶ Elmar Huseynov ble skutt og drept utenfor sitt hjem i Baku 2. mars 2005. Han hadde siden 1996 gitt ut tidsskriftet Monitor. Huseynov var en uredd og kritisk journalist, og ble stadig mer populær blant mange lesere. Etter hvert fikk han store problemer, med mange tiltaler og inndragning av tidsskriftet to ganger. Han satt også et halvt år i fengsel. Landguiden (2013) hevder at drapet syntes å være et bestillingsmord. Opposisjonen hevder at presidenten selv og hans regime var innblandet i mordet. President Aliyev fordømte mordet, men var tydeligvis urolig for reaksjonene etter mordet. Derfor beordret han regjeringsapparatet til ikke å gripe inn med rettslige skritt overfor mediene så lenge etterforskningen pågikk.

Flere ikke-statlige organisasjoner har hevdet at myndighetene har gjort for lite for å oppklare mordet. Organisasjonen Article 19 er blant dem som har kritisert regjeringen og hevder at det har sammenheng med det generelle klimaet for straffrihet overfor de som har forbrutt seg mot journalister (Article 19 2009b). Den dag i dag er ingen blitt pågrepet og dømt. Aserbajdsjanske myndigheter svarer at etterforskningen viste at to georgiske statsborgere som gjemmer seg i Georgia, er involvert i mordet. Til tross for flere utleveringsbegjæringer og etterlysning gjennom Interpol, har Georgia nektet å gå med på utlevering (Hammarberg 2010, s. 24).

Det finnes ytterligere ett eksempel på en drapssak som kan være relevant for denne diskusjonen. Det vi sikter til her er drapet på journalisten Rafiq Tagi, som ble drept under noe uklare omstendigheter i november 2011. Se fotnote på s. 19 for mer informasjon om denne saken.

personer som var blitt kritisert, men mer folk i mellomsjiktet (Turan Information Agency, møte i Baku november 2009). I juli 2010 ble for eksempel to journalister overfalt av ukjente gjerningsmenn. Journalistene forsøkte å ta bilde av en luksusvilla som angivelig skulle være eid av transportministeren. Gjerningsmennene truet med at de skulle overvåke journalistene de neste seks månedene (RFE/RL 2010c).

Et eksempel fra 2012 gjelder journalisten Idrak Abbasov. Han fikk alvorlige skader etter å ha blitt banket opp av sikkerhetsstyrkene til det statlige oljeselskapet. Abbasov hadde forsøkt å filme tvangsriking av hus som skulle gi plass til oljevirkosomhet (U.S. Departement of State 2013).³⁷ Seymour Hezi er leder for politisk seksjon i opposisjonsavisen Azadliq. Han har blitt truet, kidnappet og banket opp etter en serie artikler om president Aliyev og lederen for presidentadministrasjonen, Ramiz Mehdiyev. Hezi er sikker på at han blir overvåket og fotfulgt, og at det er myndighetene som står bak (Sultanova 2013).

Reaksjoner kan komme i form av mer praktisk, økonomisk og administrativ art. Aviser kan bli nektet trykking, eller prisen på trykking eller papir settes urimelig høyt. Noen får problemer med lokaler. Private radio- og tv-stasjoner som sender regimekritiske program, kan miste lisensen (Landguiden 2013). Noen blir nektet adgang til offentlige møter, eller blir ikke invitert til møter der myndighetene informerer (IRFS 2013b, s. 32). Andre journalister har blitt nektet adgang til lokalene til sin egen avis. Det gjaldt for eksempel journalistene i Azadliq, som 2. august 2010 ble utestengt fordi avisen skyldte penger til et statlig eid publiseringshus (RFE/RL 2010d). Regjeringen har nektet statlige bibliotek å abonnere på opposisjonsaviser (U.S. Departement of State 2013).

Det viktigste for myndighetene synes å være å kvele eller begrense den kritiske journalistikken. Straff, i hvert fall fengselsstraff, som virkemiddel, er i seg selv ikke nødvendigvis det primære. Bruk av fengselsstraff vekker oppmerksomhet, og landet utsettes for kritikk. Myndighetene vil derfor i mange tilfeller først forsøke å overtale journalisten til å endre atferd, til å samarbeide eller til å skrive om ikke-kontroversielle temaer. En journalist som har gått over streken, kan også bli tilbudt penger for å skrive annerledes. Hva som videre vil skje dersom journalisten ikke vil samarbeide, er avhengig av den enkeltes posisjon. Også redaktøren kan rammes, særlig dersom det er en slags linje i skriveriene. Dersom det er et enkeltstående tilfelle, er det først og fremst journalisten som rammes. Men selv i slike tilfeller kan redaktøren bli utspurt av myndighetene om hvorfor han tillot artikkelen. Reaksjonene vil også kunne avhenge av hvorfor journalisten har skrevet en kritisk artikkel. Noen journalister gjør det av politiske grunner, mens andre gjør det på grunn av penger. For øvrig er det ikke bare myndighetene som reagerer på kritiske artikler. Også private, for eksempel forretningsfolk, kan reagere på artikler som er kritiske til dem. Ofte får de innleide bøller til å "ta seg av saken" (Turan Information Agency, møte i Baku november 2009).

Noen opposisjonsmedier har blitt mindre kritiske etter å ha fått tilskudd fra staten. Noen journalister har blitt nærmest tause etter å ha mottatt gaver, for eksempel i form av en leilighet (IRFS 2013b, s. 32).

³⁷ Khadija Ismayilova (møte i Baku april 2013) mener at det generelt ikke er farlig å skrive om oljeselskapene og deres virksomhet.

Flere medier har endret profil etter press. Den landsdekkende tv-kanalen ANS var tidligere kjent for å være relativt objektiv og uavhengig. Men etter å ha blitt stengt i fem måneder fra november 2006, og deretter fått problemer med sendelisen, tonet kanalen ned sin kritikk av myndighetene (Utrikesdepartementet 2008, s. 4).

Enkelte journalister har blitt kidnappet. Det gjaldt for eksempel Bahaddin Haziyeu som i mai 2006 ble bortført, banket opp og siden forlatt etter å ha skrevet kritisk om sikkerhetsstyrker. Han sluttet deretter å skrive kritiske artikler. Andre har valgt å forlate landet etter å ha blitt truet. Blant disse er Fikret Huseynli og Agil Khalil fra opposisjonsavisen Azadliq (International Crisis Group 2010, s. 14), (IRFS 2012, s. 17).

Noen kilder hevder at det har blitt flere fysiske angrep på journalister de senere årene (International Crisis Group 2010, s. 14). Andre kilder trekker fram 2005-2006 som en periode med særlig mye trakassering av journalister. Enkelte kilder uttrykker at drapet på Elmar Huseynov i 2005 var kulminasjonen på en voldskampanje mot regimekritiske journalister. Etter en kort tøværsperiode hardnet imidlertid klimaet til igjen, og det ble igjen flere fysiske angrep på journalister - inkludert overfall og kidnapping (Popular Front, møte i Baku november 2009). Felles for mange uavhengige kilder er at de hevder at ikke en eneste av disse sakene er blitt oppklart. Myndighetene blir kritisert for å gjøre for lite i etterforskningen av sakene (International Crisis Group 2010, s. 14). I forbindelse med Eurovision Song Contest i Baku i 2012 var det en viss tøværsperiode. Men ikke lenge etter var trykket på opposisjonelle medier igjen stort (Landguiden 2013). I oktober 2013 er det presidentvalg, noe som kan føre til et ytterligere trykk.

Det finnes flere rapporter om at journalister har blitt bortført og mishandlet eller utsatt for trusler og trakasseringer, uten at de skyldige blir identifisert. Ofrene blir ofte advart mot å fortsette å skrive kritisk om regimet. Den aseriske organisasjonen Institute for Reporters' Freedom and Safety (IRFS) rapporterte om et 50-talls tilfeller i 2011 (Utrikesministeriet 2012). Ett eksempel er en journalist i Azadliq, Seymour Haziyeu, som 26. mars 2011 ble bortført og mishandlet av maskerte menn. Gjerningsmennene ba Haziyeu være "smart og leve et rolig liv som andre, ellers ville det få tragiske konsekvenser". Haziyeu ble satt fri etter noen timer. Haziyeu har for øvrig blitt truet og banket opp flere ganger i de senere årene. Han mener selv det har sammenheng med hans aktivitet som opposisjonsaktivist og som spaltist i Azadliq. I mai 2010 ble han arrestert for deltakelse i et opposisjonsmøte (Amnesty International 2011, s. 33).

I 2011 ble det rapportert om 90 tilfeller av verbale eller fysiske angrep på journalister, i 2012 var tallet 71 (U.S. Department of State 2013).

Ifølge IRFS har det ikke vært noen rettfærdig rettergang i noen av de 87 tilfellene av voldelige angrep på journalister siden 2009 (RWB 2013h).

Siden mordet på redaktør Elmar Huseynov i 2005 har det vært mer enn 200 voldelige angrep på journalister, inkludert mordet på journalisten og forfatteren Rafiq Tagi³⁸ i

³⁸ Tagi ble angrepet og stukket ned på åpen gate ikke langt fra sitt hjem, av ukjente gjerningspersoner. Han døde fire dager senere på sykehuset, til tross for at han var på bedringens vei, under det flere medier betegnet som mistenkelige omstendigheter. I et intervju på sykehuset ga Tagi uttrykk for at han trodde overfallet hadde sammenheng med en artikkel han nylig hadde skrevet som var kritisk til det iranske styret. Allerede i 2007 hadde

november 2011. I de tre første månedene i 2013 var det 16 rapporterte tilfeller av voldelige angrep på journalister, 15 av dem mens journalisten var på jobb (IRFS 2013b, s. 13).

3.3.1 Svertetekampanjer (med intime detaljer)

I enkelte tilfeller driver myndighetene rene svertetekampanjer. Det var tilfelle i 2008 da dette rammet den kritiske journalisten Agil Khalil. I stedet for å etterforske et overfall på Khalil i mars 2008, hevdet myndighetene at han var blitt angrepet av sin homofile kjæreste.³⁹ I Aserbajdsjan kan homofili være stigmatiserende⁴⁰ (International Crisis Group 2010, s. 15).

Yafez Ekremoghlu arbeidet for Radio Liberty i Nakhchivan i 2010. Etter få måneder flyttet han til Baku og fortsatte arbeidet der. Han mente seg presset av myndighetene etter blant annet å ha nektet å arbeide for dem. 4. april 2011 mottok han en e-post som viste en samtale med seksuelt innhold mellom en kvinne og Ekremoghlu på en Facebook-konto opprettet i hans navn. Samme dag mottok han en telefon som sa at dersom han ikke sluttet å dekke Nakhchivan, ville nettsamtalen bli offentliggjort sammen med manipulerte bilder av Ekremoghlu sammen med en kvinne. Truslene lød videre på at dersom han offentliggjorde å ha mottatt e-posten og telefonen, ville familien bli drept (Sultanova 2013).

Khadija Ismayilova er en av få uavhengige, undersøkende journalister i Aserbajdsjan. Hun arbeider for Radio Azadliq, som er en del av Radio Free Europe/Radio Liberty.⁴¹ Hun har skrevet flere kritiske artikler om presidenten og hans familie, og avslørt omfattende korrupsjon. 14. mars 2012 ble det publisert en ett minutt lang video på nettet som viste Ismayilova i en intim situasjon. Filmen ble tatt opp med skjult kamera på hennes soverom, og publisert slik at det skulle gi inntrykk av at det var et opposisjonsparti som sto bak. Én uke tidligere hadde Ismayilova mottatt et brev med intime bilder og trusler om at hun, ”horen”, måtte begynne å oppføre seg, ellers ville hun bli hengt ut til spott og spe. Et tilsvarende brev ble sendt til hennes kjæreste, slektninger og opposisjonsaviser. Ismayilova valgte imidlertid å ikke gi etter for presset, og heller offentliggjøre saken (Article 19 2012).

Før parlamentsvalget i november 2010 ble redaktøren i Azadliq, Azer Ahmadov, filmet mens han hadde sex med en kvinne som ikke var hans kone. Filmen ble så sendt på den nasjonale tv-kanalen Lider. I 2011 ble journalistene Natig Adilov og Tural Jafarov i Azadliq filmet i hemmelighet på et hotellrom. Filmen med det seksuelle innholdet ble også vist på Lider (IRFS 2012, s. 26).

en iransk religiøs leder utstedt en fatwa mot Tagi for en artikkel som var kritisk til islam. Tagi satt for øvrig over ett år i fengsel for den artikkelen, dømt for å ha oppfordret til religiøst hat (IRFS 2012, s. 17).

³⁹ Den angivelige homofile elskeren sto fram på en nasjonal tv-kanal og fortalte at han hadde angrepet Khalil på grunn av sjalusi. Khalil svarte at han ikke engang kjente denne personen (IRFS 2012, s. 17).

⁴⁰ I 2005 gikk det utover en opposisjonspolitiker, da regjeringsvennlige medier insinuerte at lederen for Popular Front, Ali Kerimli, var homofil (International Crisis Group 2010, s. 15).

⁴¹ Khadija Ismayilova (møte i Baku april 2013) opplyser at hennes debattprogrammer på direkten er veldig populære med rundt 100 000 lyttere.

3.4 FORMELLE STRAFFEREAKSJONER

Journalister kan bli dømt til ulike former for straff, fra bøter, arbeidsstraff og betinget fengselsstraff til ubetinget fengselsstraff.

Den formelle begrunnelsen for å dømme journalister har endret seg de senere årene. Tidligere var dommene som regel klart knyttet opp mot den journalistiske aktiviteten, som for eksempel ærekrenkende skriverier. De senere årene har det i stedet kommet et bredt spekter av anklager som ikke har noen direkte sammenheng med journalistikk, for eksempel hooliganisme, besittelse av narkotika, besittelse av våpen, oppfordring til hat, støtte til terrorisme, skatteunndragelse, utpressing og oppfordring til bred oppstand (IRFS 2013b, s. 23).

3.4.1 Straff for ærekrenkning

Anklager om ærekrenkninger brukes mindre nå enn tidligere. I sivile søksmål brukes det fremdeles, mens det i straffesaker brukes svært lite (Azadliq, møte i Baku april 2013).

Når det fremdeles brukes, er det som regel mot uærlige journalister som har drevet utpressing for selv å tjene penger. Ett eksempel er redaktøren av avisen Ideal som nå er fengslet. Ismayilova (møte i Baku april 2013) mener det er på sin plass at redaktøren er i fengsel, men at anklagen er feil.

Det å straffe noen for ærekrenkning, vekker internasjonal oppmerksomhet. Anklager om narkotikabesittelse vekker ikke like mye oppmerksomhet, og det er dessuten vanskelig å bevise at det er snakk om falske anklager (IRFS, møte i Baku april 2013).

Noen anmeldelser for ærekrenkning blir avvist av retten. For eksempel har onkelen til president Aliyev to ganger forgjeves anmeldt journalister i opposisjonspressen (RFE/RL 2010a).

3.4.2 Bøter

En stor bot kan lamme en avis. Ikke bare journalister, også redaktører og eiere kan bli ilagt bøter (Turan Information Agency, møte i Baku november 2009).

Azadliq har vært særlig utsatt.⁴² Dens bankkonti har flere ganger blitt sperret, og avisen risikerer å bli nedlagt. Avisen fikk etter hvert en svært stor gjeld på grunn av en rekke dommer om erstatning, som førte til at avisen ikke klarte å betale sin gjeld til trykkeriet. Problemene ble ikke mindre av at Azadliqs distribusjonsnettverk, GASID⁴³, fikk store økonomiske problemer, og ikke betalte sin gjeld til Azadliq⁴⁴ (RWB 2013c). Azadliq har for øvrig også vært utsatt for flere tilfeller av datakriminalitet (Landguiden 2013).

⁴² Selv vanlige folk som kjøper Azadliq, kan risikere å bli trakassert av politiet (RWB 2012). På den annen side er det mange myndighetspersoner som kjøper Azadliq og Yeni Musavat i kiosker (Turan Information Agency, møte i Baku april 2013).

⁴³ GASID distribuerer også de uavhengige- eller opposisjons-avisene Ayna, Zerkalo og Yeni Musavat.

⁴⁴ Azadliq (møte i Baku april 2013) opplyser at GASID ikke hadde betalt et beløp på 41 000 euro for allerede solgte Azadliq-aviser.

Turan Information Agency (møte i Baku april 2013) mener imidlertid at situasjonen til Azadliq ikke er dårlig. De leier lokaler i Publishing House til en lav leie, og avisen mottar statlig støtte. Den går med overskudd.⁴⁵

En annen opposisjonsavis som har vært utsatt, er Khural. En rekke søksmål førte etter hvert til at avisens utstyr ble beslaglagt (RWB 2013e).

3.4.3 Fengselsstraff

En undersøkelse gjort av CPJ (Committee to Protect Journalists) per 1. desember 2012 plasserer Aserbajdsjan på andreplass blant land i regionen med flest journalister i fengsel.⁴⁶ På verdensbasis kommer Aserbajdsjan på sjuendeplass (CPJ 2012).

Institute for Reporters' Freedom and Safety (IRFS) (2013b, s. 24) hevder at det i slutten av mars 2013 var sju journalister i varetekt eller fengsel etter politisk motiverte anklager.⁴⁷ RWB (2013h) hevder at det er sju journalister i fengsel i slutten av april 2013.

Antall journalister i fengsel varierer naturlig nok. På slutten av 2009 satt fire journalister i fengsel (Turan Information Agency, møte i Baku november 2009). I 2010 ble flere journalister løslatt. Av de som av mange ble regnet som politiske fanger, var det i november 2010 bare én journalist igjen i fengsel, Eynullah Fatullayev.⁴⁸ I desember 2007 var det ti journalister bak murene (IRFS 2012, s. 25).

⁴⁵ Også Yeni Musavat går med overskudd. Den har sine egne lokaler og mottar statlig støtte (Turan Information Agency, møte i Baku april 2013).

⁴⁶ I henhold til denne lista er det ni journalister som er i fengsel i Aserbajdsjan, mens det i Tyrkia er 49.

⁴⁷ På samme tidspunkt var det to menneskerettighetsaktivister i varetekt/fengsel (IRFS 2013b, s. 4).

⁴⁸ Eynullah Fatullayev ble løslatt i mai 2011.

Som tidligere nevnt anså Amnesty International Eynullah Fatullayev som en samvittighetsfange, og han ble av mange menneskerettighetsaktivister ansett som den mest prominente politiske fangen i Aserbajdsjan. I 2009 fikk han CPJs International Press Freedom Award (CPJ 2009). Han var redaktør av den russisk-språklige ukeavisen Realnij Azerbajdzjan og den aserisk-språklige dagsavisen Gündelik Azərbaycan som begge ble stengt etter at Fatullayev ble dømt i 2007. Fatullayev var tidligere en av redaktørene av Monitor, avisen der Elmar Huseynov var sjefsredaktør som ble stengt i 2005. Fatullayev var kjent for sin tøffe kritikk av regjeringen samtidig som han var uavhengig av den politiske opposisjonen (Ahmedbeyli & Rzayev 2010).

Uavhengige observatører hevdet at Fatullayev ble dømt for sine kritiske artikler. Han fikk til sammen 8½ års fengselsstraff i to rettssaker i april og oktober 2007. Den alvorligste anklagen gjaldt støtte til en terroristorganisasjon (Garakhanova 2010). Han fikk også en bot på 235 000 USD for skatteunndragelse. I 2005 skrev Fatullayev en artikkel der han stilte spørsmål ved den offisielle aserbajdsjanske versjonen om at armenske styrker hadde massakrert 700 aseriere i Khojali under krigen om Nagorno-Karabakh i 1992. For dette ble han dømt for ærekrenkning og oppfordring til hat på etnisk grunnlag (Ahmedbeyli & Rzayev 2010). Terroranklagen hadde sammenheng med en artikkel Fatullayev skrev i 2007 der han kritiserte regjeringens Iran-politikk (U.S. Department of State 2010, s. 13). CPJ (2010) hevdet at Fatullayev ble fengslet fordi han hadde drevet undersøkelser for å finne ut av hvem som drepte Elmar Huseynov i 2005.

22. april 2010 avsa Den europeiske menneskerettighetsdomstolen en dom der den kritiserte flere sider ved rettssaken og dommen mot Fatullayev, og anmodet Aserbajdsjan om umiddelbart å sette Fatullayev fri. Aserbajdsjan etterkom ikke kravet (Hammarberg 2010, s. 5-6). 22. desember 2009 hevdet myndighetene at det var blitt funnet 0,22 gram heroin i Fatullayevs klær. OSSE (2009) var blant dem som uttalte at det var svært lite sannsynlig at Fatullayev skulle ha medvirket til smugling og/eller oppbevart heroin i fengslet. Flere kilder hevdet at heroinen var blitt plantet. 6. juli 2010 fikk Fatullayev sin tredje dom, denne gang 2½ års fengselsstraff for oppbevaring av heroin (RFE/RL 2010b).

I november 2010 opphevet Høyesterett alle anklagene mot Fatullayev, bortsett fra den om besittelse av heroin (RFE/RL 2010e). Han ble benådet i mai 2011. Som tidligere nevnt har Fatullayev skrevet en rekke

4. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abbasov, I. (2009, 16. oktober). Grim month for Azeri journalists. *CRS 515*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/grim-month-azeri-journalists> [lastet ned 28. juni 2013]
- Ahmedbeyli, S. & Rzayev, S. (2010, 19. juni). Baku defies European judgement on jailed journalist. *CRS 547*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/baku-defies-european-judgement-jailed-journalist> [lastet ned 28. juni 2013]
- Ahmedbeyli, S. (2013, 16. mai). Protests hit another Azerbaijani town. *CRS 688*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/protests-hit-another-azerbaijani-town> [lastet ned 22. mai 2013]
- Amnesty International (2010). *Amnesty International Report 2010. The State of the World's Humans Rights*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://report2010.amnesty.org/> [lastet ned 28. juni 2013]
- Amnesty International (2011, 16. november). *The spring that never blossomed. Freedoms suppressed in Azerbaijan*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra http://www.amnesty.eu/content/assets/Doc2011/azerbaijan_report.pdf [lastet ned 6. juni 2013]
- Amnesty International (2013, 22. januar). Amnesty International ends cooperation with Eynulla Fatullayev. London: *Amnesty International*. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR55/002/2013/fr/d8e61128-ab8e-4ced-ab30-5b7727bdf43/eur550022013en.pdf> [lastet ned 23. april 2013]
- Article 19 (2009a, 3. november). *Azerbaijan: Article 19 launches report on the right to access to information*. London: Article 19. Tilgjengelig fra <http://www.article19.org/pdfs/press/azerbaijan-article-19-launches-report-on-the-right-to-access-to-information.pdf> [lastet ned 28. juni 2013]
- Article 19 (2009b, 20. juli). *UN: Article 19 holds Azerbaijan to account at the UN Human Rights Committee*. London: Article 19. Tilgjengelig fra <http://www.article19.org/data/files/pdfs/press/un-article-19-holds-azerbaijan-to-account-at-the-un-human-rights-committee.pdf> [lastet ned 28. juni 2013]
- Article 19 (2010, oktober). *Free expression under attack: Azerbaijan's deteriorating media environment. Report of the international freedom of expression mission to Azerbaijan 7-9 September 2010*. London: Article 19. Tilgjengelig fra <http://www.article19.org/data/files/pdfs/publications/free-expression-under-attack.pdf> [lastet ned 27. juni 2013]
- Article 19 (2012, 15. mars). *In solidarity with Khadija Ismayilova*. London: Article 19. Tilgjengelig fra <http://www.article19.org/resources.php/resource/2995/en/azerbaijan:-in-solidarity-with-khadija-ismayilova> [lastet ned 22. mai 2013]
- Article 19 (2013, 12. april). *Azerbaijan at the UPR: Time to cease politically motivated arrests and the imprisonment of opposition activists and journalists*. London: Article 19. Tilgjengelig fra <http://www.article19.org/resources.php/resource/3692/en/azerbaijan-at-the-upr:-time-to-cess-politically-motivated-arrests-and-the-imprisonment-of-opposition-activists-and-journalists> [lastet ned 22. mai 2013]
- Bihr, J. (2012). *Running Scared. Azerbaijan's Silenced Voices*. London: Article 19. Tilgjengelig fra <http://www.article19.org/data/files/medialibrary/3003/12-03-22-REPORT-azerbaijan-web.pdf> [lastet ned 27. juni 2013]

regjeringsvennlige artikler. Organisasjoner som Amnesty International har brutt samarbeidet med Fatullayev da organisasjonen mener seg misbrukt av Fatullayev (Amnesty International 2013). Flere kilder, blant dem IRFS (møte i Baku april 2013), hevder at Fatullayev nå jobber for myndighetene.

- CPJ, dvs. Committee to Protect Journalists (2009, 23. september). *CPJ to honor five international journalists*. New York: CPJ. Tilgjengelig fra <http://cpj.org/awards/2009/ipfa-2009-awardees.php> [lastet ned 28. juni 2013]
- CPJ (2010, 16. februar). *Attacks on the Press 2009: Azerbaijan*. New York: CPJ. Tilgjengelig fra <http://cpj.org/2010/02/attacks-on-the-press-2009-azerbaijan.php> [lastet ned 28. juni 2013]
- CPJ (2012, 1. desember). *2012 Prison Census*. New York: CPJ. Tilgjengelig fra <http://cpj.org/imprisoned/2012.php> [lastet ned 13. mai 2013]
- CPJ (2013, 5. april). *Azerbaijani court sentences editor to eight years in prison*. New York: CPJ. Tilgjengelig fra <http://www.cpj.org/2013/04/azerbaijani-court-sentences-editor-to-eight-years.php#more> [lastet ned 13. mai 2013]
- Contact.az (2012, 15. november). “Victim” admitted that he testified against human rights advocate through torture. *Contact.az*. Tilgjengelig fra <http://contact.az/docs/2012/Social/111500018270en.htm#.UZ9Tg-k4WX9> [lastet ned 13. mai 2013]
- Contact.az (2013a, 20. februar). The journalist has trouble in jail. *Contact.az*. Tilgjengelig fra <http://wap.contact.az/docs/2013/Politics/022000029142en.htm> [lastet ned 13. mai 2013]
- Contact.az (2013b, 5. april). Group of believers condemned in Lankaran. *Contact.az*. Tilgjengelig fra <http://www.contact.az/docs/2013/Politics/040500033627en.htm#.UYpX7-k4WX8> [lastet ned 13. mai 2013]
- Contact.az (2013c, 4. juni). Ilham Aliyev approved the reactionary amendments to defamation laws. *Contact.az*. Tilgjengelig fra <http://contact.az/docs/2013/Politics/060400038721en.htm#.Udq-6DcvroI> [lastet ned 28. juni 2013]
- [Criminal Code] (2000). *Criminal Code of the Azerbaijan Republic (unofficial translation)*. Warszawa: OSSE/Legislationline.org. Tilgjengelig fra <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/1658/file/4b3ff87c005675cfd74058077132.htm/preview> [lastet ned 25. november 2010]
- Freedom House (2012a). *Nations in Transit 2012. Azerbaijan*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/Azerbaijan_final.pdf [lastet ned 2. april 2013]
- Freedom House (2012b). *Freedom of the Press 2012. Azerbaijan*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-press/2012/azerbaijan> [lastet ned 24. juni 2013]
- Freedom House (2013). *Nations in Transit 2013. Azerbaijan*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/NIT13_Azerbaijan_2ndProof.pdf [lastet ned 2. april 2013]
- Garakhanova, N. (2010, 5. juli). Azeri authorities dismiss bad human rights report. *CRS 549*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/azeri-authorities-dismiss-bad-human-rights-report> [lastet ned 28. juni 2013]
- Grono, M. F. (2010). *Nations in Transit 2010. Azerbaijan*. Washington, DC: Freedom House. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/images/File/nit/2010/NIT2010Azerbaijanfinal1.pdf> [lastet ned 23. november 2010]
- Hammarberg, T. (2010, 29. juni). *Report by Thomas Hammarberg Commissioner for Human Rights of the Council of Europe. Following his visit to Azerbaijan from 1 to 5 March 2010*. Strasbourg: Council of Europe. Tilgjengelig fra <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1642017&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679> [lastet ned 4. juni 2013]

- Hanssen, I. (2013, 3. juni). Ikke lenger fritt frem på nettet. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/Ikke-lenger-fritt-frem-pa-nettet-7218956.html> [lastet ned 4. juni 2013]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2010a). *World Report 2010: Azerbaijan*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/node/87607> [lastet ned 28. juni 2013]
- HRW (2010b, oktober). *Beaten, blacklisted, and behind bars. The vanishing space for freedom of expression in Azerbaijan*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/azerbaijan1010W.pdf> [lastet ned 17. juni 2013]
- HRW (2012, 2. november). *Azerbaijan: Concerns regarding freedom of the media and freedom of expression*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2012/11/02/azerbaijan-concerns-regarding-freedom-media-and-freedom-expression> [lastet ned 29. mai 2013]
- HRW (2013a, januar). *World Report 2013: Azerbaijan*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/world-report/2013/country-chapters/azerbaijan> [lastet ned 27. juni 2013]
- HRW (2013b, 17. mai). *Azerbaijan: Reject legislative amendments*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2013/05/16/azerbaijan-reject-legislative-amendments> [lastet ned 4. juni 2013]
- HRW (2013c, september). *Tightening the screws*. New York: HRW. Tilgjengelig fra http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/azerbaijan0913_ForUpload_0.pdf [lastet ned 4. september 2013]
- International Crisis Group (2010, 3. september). *Azerbaijan: Vulnerable stability*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/caucasus/azerbaijan/207%20Azerbaijan%20-%20Vulnerable%20Stability.ashx](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/europe/caucasus/azerbaijan/207%20Azerbaijan%20-%20Vulnerable%20Stability.ashx) [lastet ned 28. juni 2013]
- IPGA, dvs. The International Partnership Group for Azerbaijan (u.å.a). *Faramaz Novruzoglu*. London: IPGA. Tilgjengelig fra <http://azerbaijanfreexpression.org/campaigns/imprisonment/imprisoned-faramaz-novruzoglu/> [lastet ned 21. mai 2013]
- IPGA (u.å.b). *Araz Guliyev*. London: IPGA. Tilgjengelig fra <http://azerbaijanfreexpression.org/campaigns/imprisonment/imprisoned-araz-guliyev/> [lastet ned 21. mai 2013]
- IPGA (u.å.c). *Avaz Zeynally*. London: IPGA. Tilgjengelig fra <http://azerbaijanfreexpression.org/campaigns/imprisonment/arrested-avaz-zeynalli/> [lastet ned 21. mai 2013]
- IPGA (u.å.d). *Hilal Mammadov*. London: IPGA. Tilgjengelig fra <http://azerbaijanfreexpression.org/campaigns/imprisonment/arrested-hilal-mammadov/> [lastet ned 21. mai 2013]
- IPGA (u.å.e). *Nijat Aliyev*. London: IPGA. Tilgjengelig fra <http://azerbaijanfreexpression.org/campaigns/imprisonment/charged-nijat-aliyev/> [lastet ned 21. mai 2013]
- IPGA (u.å.f). *Tofiq Yagublu*. London: IPGA. Tilgjengelig fra <http://azerbaijanfreexpression.org/campaigns/imprisonment/charged-tofig-yagublu/> [lastet ned 21. mai 2013]
- IRFS, dvs Institute for Reporters' Freedom and Safety (2012, november). *The right to remain silent. Freedom of expression in Azerbaijan ahead of the 7th Internet Governance Forum*. Bakı: IRFS. Tilgjengelig fra <http://www.i-m-s.dk/wp-content/uploads/2012/11/ims-irfs-the-right-to-remain-silent-2012.pdf> [lastet ned 17. juni 2013]

- IRFS (2013a, januar). *Azerbaijan's broadcast media assessment. Media in a chokehold*. Baku: IRFS. Tilgjengelig fra http://www.irfs.org/wp-content/uploads/2013/04/IRFS_Broadcast_Media_Report.pdf [lastet ned 27. juni 2013]
- IRFS (2013b, 13. mai). *Azerbaijan's free expression crackdown continues. 2013 first quarterly report on freedom of expression in Azerbaijan*. Baku: IRFS. Tilgjengelig fra <http://www.osce.org/odihr/101408> [lastet ned 12. juni 2013]
- Kazimov, S. (2010, 25. februar). *New Azeri law enrages journalists. CRS 532*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/new-azeri-law-enrages-journalists> [lastet ned 28. juni 2013]
- Landguiden (2013, 15. mai). *Azerbajdzjan: Massmedier*. Stockholm: Utrikespolitiska Institutet.
- Modern.az (2012, 2. oktober). *Mətbuat Şurası "reket qəzet"lərin yeni "qara siyahı"sını açıqladı [Presserådets kunngjør "svarteliste" over "utpressingsaviser"]*. Modern.az. Tilgjengelig fra <http://modern.az/articles/29364/1/> [lastet ned 20. juni 2013]
- OSSE, dvs. Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (2009, 30. desember). *OSCE media freedom representative denounces "new provocation" against jailed Azerbaijani journalist*. Wien: OSSE. Tilgjengelig fra http://www.osce.org/fom/item_1_42272.html [lastet ned 5. oktober 2010]
- [Presserådet] (u.å.). *Azərbaycan Mətbuat Şurasının "qara siyahı"sı [Aserbajdsjans Presseråds "svarteliste"]*. Baku: Azərbaycan Mətbuat Şurası. Tilgjengelig fra <http://www.presscouncil.az/az/show.page.php?guid=4ff42de6-5936-11df-8837-0022190362dd> [lastet ned 20. juni 2013]
- RWB, dvs. Reporters Without Borders (2010, 25. august). *Security guards who attacked journalists go unpunished*. Paris: RWB. Tilgjengelig fra http://en.rsf.org/azerbaijan-security-guards-who-attacked-25-08-2010_38208.html [lastet ned 28. juni 2013]
- RWB (2012, 8. november). *Main opposition daily on verge of suffocation: its editor speaks out*. Paris: RWB. Tilgjengelig fra http://en.rsf.org/azerbaijan-main-opposition-daily-on-verge-of-08-11-2012_43658.html [lastet ned 10. juni 2013]
- RWB (2013a). *Press Freedom Index 2013*. Paris: RWB. Tilgjengelig fra http://en.rsf.org/spip.php?page=classement&id_rubrique=1054 [lastet ned 4. juni 2013]
- RWB (2013b, 10. januar). *Azerbaijan's detained journalists must be released*. Paris: RWB. Tilgjengelig fra http://en.rsf.org/azerbaijan-azerbaijan-s-detained-journalists-10-01-2013_43893.html [lastet ned 6. juni 2013]
- RWB (2013c, 29. januar). *Leading journalists and activists arrested at protest, mistreated*. Paris: RWB. Tilgjengelig fra http://en.rsf.org/azerbaidjan-leading-journalists-and-activists-29-01-2013_43970.html [lastet ned 6. juni 2013]
- RWB (2013d, 28. februar). *Courts use heavy damages awards to stifle opposition newspaper*. Paris: RWB. Tilgjengelig fra https://en.rsf.org/azerbaijan-courts-use-heavy-damages-awards-to-28-02-2013_44148.html [lastet ned 6. juni 2013]
- RWB (2013e, 13. mars). *Nine-year jail term – warning to media ahead of election*. Paris: RWB. Tilgjengelig fra http://en.rsf.org/azerbaijan-nine-year-jail-term-warning-to-13-03-2013_44202.html [lastet ned 6. juni 2013]
- RWB (2013f, 22. mars). *Unfair lobbying and trials against journalists in Azerbaijan*. Paris: RWB. Tilgjengelig fra http://en.rsf.org/azerbaidjan-unfair-lobbying-and-trials-against-22-03-2013_44249.html lastet ned 6. juni 2013]
- RWB (2013g, 8. april). *Islamist website editor sentenced to eight years in prison*. Paris: RWB. Tilgjengelig fra https://en.rsf.org/azerbaijan-islamist-website-editor-sentenced-08-04-2013_44332.html [lastet ned 13. mai 2013]
- RWB (2013h, 29. april). *UN member states must hold Azerbaijan to account for deteriorating human rights situation, failing to implement previous commitments*. Paris: RWB. Tilgjengelig

fra <http://en.rsf.org/azerbaijan-un-member-states-must-hold-29-04-2013,44453.html> [lastet ned 10. juni 2013]

- RFE/RL dvs. Radio Free Europe/Radio Liberty (2010a 11. februar). Azerbaijan court rejects lawsuit by president's uncle against journalists. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Azerbaijan_Court_Rejects_Lawsuit_By_Presidents_Uncle_Against_Journalists/1955683.html [lastet ned 28. juni 2013]
- RFE/RL (2010b, 6. juli). Jailed Azerbaijani journalist receives third sentence. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Jailed_Azerbaijani_Journalist_Receives_Third_Sentence/2092596.html [lastet ned 28. juni 2013]
- RFE/RL (2010c, 29. juli). Azerbaijani journalists "assaulted" in Baku. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Azerbaijani_Journalists_Assaulted_In_Baku/2113291.html [lastet ned 28. juni 2013]
- RFE/RL (2010d, 2. august). Opposition Azerbaijani journalists barred from office due to debt. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Opposition_Azerbaijani_Journalists_Barred_From_Office_Due_To_Debt/2116635.html [lastet ned 28. juni 2013]
- RFE/RL (2010e, 11. november). Azerbaijani Supreme Court annuls some charges against journalist. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Azerbaijani_Supreme_Court_Annuls_Some_Charges_Against_Journalist/2217744.html [lastet ned 28. juni 2013]
- RFE/RL (2013, 11. juni). Prominent Azerbaijani journalist sentenced to community service. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-ismayilova-sentence/25013612.html> [lastet ned 20. juni 2013]
- Sultanova, S., (2013, 3. mai). Journalism "minefield" in Azerbaijan. *CRS 686*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/journalism-minefield-azerbaijan> [lastet ned 22. mai 2013]
- Transparency International (2013). *Corruption Perceptions Index 2012*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <http://cpi.transparency.org/cpi2012/results/> [lastet ned 30. mai 2013]
- U.S. Department of State (2010, 11. mars). *2009 Human Rights Report: Azerbaijan*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/eur/136020.htm> [lastet ned 28. juni 2013]
- U.S. Department of State (2013, 19. april). *2012 Human Rights Report: Azerbaijan*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2012&dliid=204262> [lastet ned 23. mai 2013]
- Utrikesdepartementet (2008). *Mänskliga rättigheter i Azerbajdzjan 2007*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/080325/60d786a18ae5805f99c060820498cda2/Azerbajdzjan.doc [lastet ned 28. juni 2013]
- Utrikesdepartementet (2012). *Mänskliga rättigheter i Azerbajdzjan 2011*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-varlden/ud-s-rapporter-om-manskliga-rattigheter/europa-och-centralasien?c=Azerbajdzjan> [lastet ned 28. mai 2013]

Muntlige kilder

- Aran Human Rights Center. Møte i en region, 20. november 2009.
- Art for Democracy, ved leder Rasul Jafarov. Møte i Baku, 9. april 2013.

- Azadliq, ved redaktør Rahim Haiyev. Møte i Baku, 9. april 2013.
- Azerbaijan Democratic Party, ved leder Sardar Jalaloglu. Møte i Baku, 17. november 2009.
- Center for National and International Studies, ved leder Leyla Alieva. Møte i Baku, 5. april 2013.
- Dalga. Møter i Baku, 19. og 21. november 2009.
- Fatullayev, Eynullah, leder for Movement for Human Rights. Møte i Baku, 8. april 2013.
- Human Rights Monitoring Group, ved blant andre Novella Jafaroglu. Møte i Baku, 9. april 2013.
- Institute for Peace and Democracy, ved leder Leyla Yunus. Møter i Baku, 18. november 2009 og 4. april 2013.
- IRFS, dvs. Institute for Reporters' Freedom and Safety, ved leder Emin Huseynov. Møte i Baku, 9. april 2013.
- Ismayilova, Khadija, journalist. Møte i Baku, 5. april 2013.
- Media Rights Institute, ved leder Rashid Hajili. Møte i Baku, 5. april 2013.
- Menneskerettighetsorganisasjon i Baku. E-post, 27. juni 2013.
- Menneskerettighetsorganisasjoner i en region. Møte, 20. november 2009.
- Musavat, lokallag i en region. Møte, 20. november 2009.
- Popular Front, dvs. reformvingen av Azerbaijan Popular Front, ved leder Ali Kerimli. Møte i Baku, 17. november 2009.
- Turan Information Agency, ved direktør Mehman Aliyev. Møter i Baku 17. november 2009 og 4. april 2013.

5. VEDLEGG: JOURNALISTER I VARETEKT OG FENGSEL PER 31. MARS 2013

Generelt er det uenighet internt i menneskerettighetsmiljøet om hvem og hvor mange som skal regnes som politiske fanger i Aserbajdsjan (Human Rights Monitoring Group, møte i Baku april 2013). Eynullah Fatullayev (møte i Baku april 2013) mener at bare én av de fengslede journalistene, Avaz Zeynalli, kan regnes som politisk fange. En menneskerettighetsorganisasjon i Baku (e-post juni 2013) mener på sin side at tre journalister kan regnes som politiske fanger; Hilal Mammadov, Tofiq Yagublu og Avaz Zeynalli.

Committee to Protect Journalists (CPJ), Institute for Reporters' Freedom and Safety (IRFS) og Reporters Without Borders (RWB 2013h) mener at sju journalister er fengslet på urettmessig grunnlag per 31. mars 2013. Nedenfor følger en oversikt over de sju sakene.

5.1 FUAD HUSEYNOV

Fuad Huseynov er journalist i avisen Bizim Soy i Ujar-regionen. Han drev en omfattende undersøkende journalistikk, i et prosjekt kalt Valley of the Wolves – Ujar⁴⁹, som dreide seg om kriminalitet begått av det lokale politiet (Contact.az 2013a).

Huseynov ble i 2010 dømt til 6½ år i fengsel for hooliganisme (§ 221 i straffeloven). Menneskerettighetsaktivister tror at dommen var en konsekvens av Huseynovs avsløring av et kriminelt syndikat som var involvert i narkotika og menneskehandel. Senere sto et sentralt vitne og ”offer” fram og erklærte at han var blitt tvunget til å avgi falsk forklaring mot Huseynov, men hans opplysninger førte ikke fram. Dommeren, som selv var en del av mafiaen som Huseynov avslørte, avviste det hele. Vitnet ble i stedet arrestert og utsatt for tortur. Etter ti dager trakk han anken (Contact.az 2012).

Våren 2013 ble Huseynov og andre i N12, fengselet der Huseynov soner, utsatt for stort press etter at det ble offentliggjort et brev om elendige soningsforhold (Contact.az 2013a).

5.2 ARAZ GULIYEV

Shiamuslimen Araz Guliyev er redaktør av det islamistiske nettstedet Xeber44⁵⁰ (IPGA u.å.b). Han ble sammen med sju andre i april 2013 dømt til fengselsstraff. Guliyev fikk åtte år for ulovlig besittelse av våpen (§ 228,1 i straffeloven), organisering og deltakelse i sosial uro (§ 233), ansporing til nasjonal og religiøs hat (§ 283), motstand mot politiet (§ 315,2) og fornærmelse mot nasjonale symboler

⁴⁹ Navnet spiller på tittelen til en populær tyrkisk tv-serie med samme navn som handler om mafiavirksomhet.

⁵⁰ Adressen til nettstedet er <http://xeber44.com/>.

(§ 324).⁵¹ RWB (2013g) skriver at uavhengig av Guliyevs politiske og religiøse meninger og holdninger, er det åpenbart av hans rettigheter som tiltalt ble brutt. Saken har alle kjennetegn på at det dreier som om hevn fra myndighetenes side, ifølge organisasjonen. CPJ (2013) betrakter tiltalen som fabrikkert. Guliyev og de andre ble arrestert i september 2012 etter å ha protestert under en festival mot det de mente var usømmelig påkledning, med halv nakne kvinner på scenen. Nettstedet til Xeber44 inneholder krasse artikler mot de statlige sikkerhetsorganene og regimet, viser en klar støtte til det islamistiske regimet i Iran og propagerer for Aserbajdsjan som en islamsk stat etter modell av Iran. For øvrig stengte ikke myndighetene nettstedet.

5.3 AVAZ ZEYNALLI

Avaz Zeynalli er sjefsredaktør i Khural. Den uavhengige avisen kom først ut ukentlig fra oktober 2002, mens den fra september 2011 kom ut daglig. I dag finnes den bare på nett.

Zeynalli ble arrestert 28. oktober 2011. Han ble 12. mars 2013 dømt til ni år i fengsel. Han ble anklaget for utpressing (§ 311,3 i straffeloven). Ifølge etterforskningen skulle Zeynalli ha forsøkt å presse et medlem av parlamentet, Gular Mikayil Ahmadova, for 10 000 AZN (drøyt 77 000 kroner). Zeynalli skulle ha truet med å offentliggjøre materiale som ville være til skade for Ahmadova.⁵²

Zeynalli er kjent for å ha skrevet kritiske artikler om myndighetene. 17. oktober 2011 beskyldte Zeynalli presidenten for ikke å være interessert i landets uavhengighet. I mai 2010 hevdet Zeynalli at lederen for presidentens administrasjon var Aserbajdsjans reelle leder.

Zeynallis advokat har hevdet at hans klient har vært utsatt for et psykologisk og juridisk press siden mai 2010. Flere offisielle personer har anmeldt Zeynalli for ærekrenkninger. Khural har fått flere bøter, blant annet for skatteunndragelser. Manglende innbetalinger har ført til konfiskeringer, og det beslaglagte materialet ble senere solgt uten at eieren ble varslet på forhånd. I oktober 2011 nektet trykkeriet å trykke avisen.

Zeynalli avviste alle anklager om forsøk på utpressing av Ahmadova. Tvert om hevder han at Akhmedova hadde tilbudt ham penger for å skrive lojalt om myndighetene. Gular Ahmadova er, ifølge IPGA (u.å.c), nå i varetekt anklaget for underslag. Reporters Without Borders (2013b) hevder at Ahmadova sitter i varetekt med anklage om korrupsjon og mord mot seg. I september 2012 trakk Ahmadova seg fra parlamentet. En video hadde da blitt publisert på nettet. Den viste Ahmadova som forsøkte å ta seg betalt for å gi en kandidat et sete i parlamentet (CPJ 2013).

⁵¹ Seks av de andre fikk henholdsvis åtte, sju, sju, fem, fire og et halvt, fire og et halvt års ubetinget fengselsstraff, mens den siste fikk tre års betinget fengselsstraff (Contact.az 2013b).

⁵² I rettssaken ble det ikke lagt fram bevis som støttet påstandene fra Ahmadova. Ahmadova var for øvrig ikke til stede under rettssaken. Zeynalli ble også dømt for skatteunndragelser og for ikke å ha fulgt opp en tidligere rettsavgjørelse (Article 19 2013).

5.4 NIJAT ALIYEV

Nijat Aliyev er sjefsredaktør for det islamistiske nettstedet Azadxeber.net. Han ble arrestert 20. mai 2012 mens han delte ut CDer i forkant av Eurovision Song Contest i Baku som inneholdt materiale om myndighetenes riving av hus (såkalt modernisering før festivalen), Nagorno-Karabakh og flere andre kontroversielle saker.

Aliyev er anklaget blant annet for å ha solgt eller distribuert religiøst materiale uten spesiell tillatelse (§ 167,2,2,1 i straffeloven), brudd på narkotikalovgivningen (§ 234,1) og oppfordring til å styrte regimet, endre Konstitusjonen og landets territoriale integritet (§ 281,2). Dersom han blir dømt, risikerer han opp til 18 år i fengsel.

Aliyev skrev en rekke kritiske artikler om Eurovision Song Contest. Arrangementet er kjent for å tiltrekke seg mange homofile, og bør derfor ikke avholdes i et muslimsk land, hevdet Aliyev.

Ifølge Aliyevs advokat er han blitt utsatt for tortur i varetekt (IPGA u.å.e).

5.5 TOFIG YAGUBLU

Tofig Yagublu er nestleder i opposisjonspartiet Musavat og har sin faste spalte i avisen Yeni Musavat, der han ofte skriver kritisk om regimet. Han ble arrestert 4. februar 2013⁵³ anklaget for å ha organisert masseopptøyer i Ismailli i januar samme år (§ 233 i straffeloven) og ytt motstand mot eller anvendt vold mot myndighetspersoner (§ 315). Dersom han blir dømt, risikerer han opp til sju år i fengsel.

Yagublu hevder at han reiste til Ismailli for å observere urolighetene der. Opptøyene ble utløst av en krangel etter en bilkollisjon mellom en ministers sønn som også er nevø til guvernøren, og en lokal person. Folk protesterte mot korrupsjonen i landet, straff-friheten for myndighetspersoner og de dårlige levekårene. For øvrig ga president Aliyev guvernøren i Ismailli sparken som følge av protestaksjonene (IPGA u.å.f).

5.6 HILAL MAMMADOV⁵⁴

Hilal Mammadov er redaktør⁵⁵ i den eneste talysj-språklige avisen i Aserbajdsjan, Tolishi Sedo.⁵⁶ Mammadov ble arrestert 21. juni 2012, anklaget for besittelse av heroin. Han er tiltalt etter § 234,4,3 i straffeloven, og risikerer 12 år i fengsel dersom han blir funnet skyldig. Etter hvert har han også fått tiltale mot seg for høyforræderi (§ 274) og oppfordring til hat basert på nasjonalitet, etnisitet, sosial status eller religion (§ 283,2). Dersom han også blir dømt for disse forholdene, kan han risikere livsvarig fengselsstraff. Mammadov nekter all skyld, og hevder han blir forfulgt av politiske grunner. Saken går for lukkede dører (IPGA u.å.d). En tidligere

⁵³ Yagublu ble arrestert samtidig med lederen for REAL-bevegelsen, Ilgar Mammadov.

⁵⁴ Noen kilder bruker Mamedov i stedet for Mammadov.

⁵⁵ Mammadov er også rådgiver for Institute for Peace and Democracy.

⁵⁶ Noen kilder bruker Talyshi Sado om navnet på avisen. Navnet betyr for øvrig talysjernes stemme.

sjefsredaktør i avisen, Novruzali Mammadov, døde i fengsel 17. august 2009 mens han sonet en dom på 10 år.⁵⁷

5.7 FARAMAZ NOVRUZOGLU⁵⁸

Freelance journalist Faramaz Novruzoglu ble arrestert 18. april 2012 og dømt til 4½ år i fengsel 22. august samme år. Han ble dømt etter § 220,2 i straffeloven for å ha oppfordret til masseopptøyer og etter § 318,1 for ulovlig grensepassering mellom Aserbajdsjan og Tyrkia.

Novruzoglu hevdet seg uskyldig dømt. Han hevdet at det ikke var han som sto bak Facebook-siden til en viss Elchin Ilgaroglu som skulle ha oppfordret til opptøyer i forkant av den såkalte Great People's Day 11. mars 2012. Han avviste også at han hadde krysset grensen til Tyrkia i det aktuelle tidsrommet, og la fram sitt pass som bevis for det (IPGA u.å.a). Novruzoglu hevdet at saken var fabrikkert som hevn for kritisk og undersøkende journalistikk i avisen Milletim og på nettsteder. Artikkene inneholdt påstander om korrupsjon på høyt nivå i forbindelse med eksport av olje og import av tømmer. Novruzoglu ble også dømt i 2007 og 2009 i saker som av mange ble oppfattet som fabrikkerte, som straff for sin journalistiske virksomhet (CPJ 2012).

⁵⁷ Det ble aldri offentliggjort noen beviser i straffesaken mot Novruzali Mammadov, og saken gikk for lukkede dører. Men han ble anklaget for forræderi, og nyhetsmeldinger sa det ble hevdet at han hadde mottatt penger fra Iran til driften av avisen. Advokaten, familien og støttespillere hevdet at Mammadov hadde skrantende helse og at han ikke fikk nødvendig medisinsk oppfølging i fengslet da han begynte å bli dårligere. Myndighetene var derfor ansvarlig for hans dødsfall (CPJ 2010). I februar 2009 satt han 15 dager i isolat uten seng og varme klær. Det skulle ha forverret hans helsetilstand (HRW 2010). Myndighetene på sin side hevdet at legene undersøkte og behandlet Mammadov på ordinært vis. Videre hevdet myndighetene at Mammadov ble dømt for forræderi mot staten og at dommen ikke hadde noen ting å gjøre med hans aktivitet for de etniske talysjerne (Hammarberg 2010, s. 8 og 24). Grono (2010, s. 94) påpeker at dommen falt etter at Mammadov hadde skrevet om trakassering av etniske minoriteter i Aserbajdsjan. Amnesty International (2010) hevdet at rettssaken var politisk motivert og at Mammadov ikke fikk en rettfærdig behandling. Han ble dømt fordi han hadde fremmet interessene til talysjerne, deres språk og kultur.

⁵⁸ Han blir også omtalt som Faramaz Allahverdiyev. Han grunnla i sin tid avisene 24 Hours og Nota Bene.